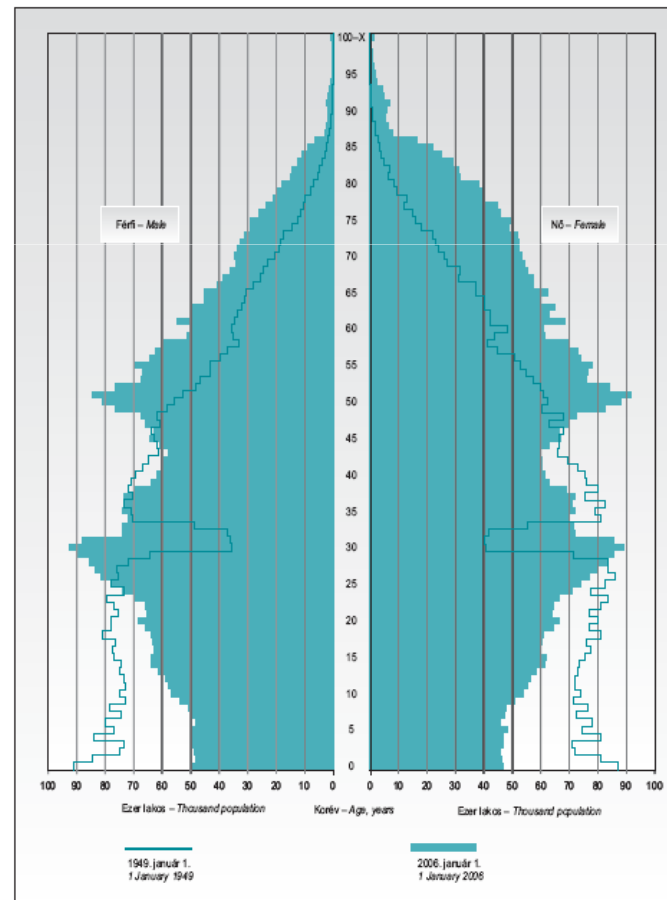

Fenntartható nyugdíjrendszer

G.2. A NÉPESÉG SZÁMA NEM ÉS ÉLETKOR SZERINT
POPULATION NUMBER BY SEX AND AGE

Modern közgazdaságtan

- Kulcsszavak:
- Fenntarthatóság
- Humán tőke
- Tudás alapú társadalom
- Megtérülés, hozamok
- Versenyképesség

Széchenyi, Klebelsberg

- Széchenyi:
- Hitel nélkül nincs fejlődés
- De kiművelt emberfők nélkül sincs
- Klebelsberg:
- Kérek az országgyűléstől *honvédelemre X millió pengőt...*
- *A humántőke, a kiművelt emberfők létrehozása, újratermelése pénzbe kerül*

Humántőke fogalma:

- Adam Smith: Humántőke maga az ember, képességeivel, készségeivel
- Pigou: Elmosódik a határvonal fogyasztás és beruházás között (luxus kivéve)
- Garry Becker: Minden fejlődés a humántőkétől függ
- Hogyne kellene ezt **újratermelni** a fenntarthatóság érdekében?

Humántőke ráfordítások a családban

- 22 év alatt **két gyermeket** felnevelő és taníttató szülőpár szülőnként **11 évi jövedelmét** költi a gyermekekre.
- **Három gyerek** felnevelésénél 13,2 évnnyit, vagyis 2,2 évnnyi jövedelemmel többet. Négy gyerek esetén 14,5 évnnyit, vagyis 3,5 évnnyivel többet. **1 gyerek** esetén 7,3 évnnyit, vagyis, 3,7 évnnyivel kevesebbet, mint a kétgyermekes szülők.
- A **gyermektelen** teljes jövedelmét magára költi.

Csendestárs

- A humántőke újratermelésének színhelye a család. Részben a szülők ráfordításaiból nevelődnek fel a gyermekek. De *csendestársként* ott van az állam is...
- A családtámogatás és oktatási ráfordítások az államháztartásnak 12 %-át teszik ki! (2010)

Humántőke és államháztartás

- Számításaink szerint fele-fele kb. a pénzbeli ráfordításokból a családi és állami tehervállalás.
- Számításaink szerint az ÁHT ráfordításai (a 20 évet elérő fiatal felnevelésére) járulékokból és adókból kb. 9-10 év alatt térülnek meg

Államférfi -közpolitikus

- A közpolitikusoknak kutyakötelességük hosszú távon gondolkodni, a társadalom és gazdaság hosszú távú fenntarthatóságát biztosítandó.
- Az egyén élete véges- a társadalom örök!
- Akkor garantálhatja az idős korúak nyugdíját, ha gondoskodik a fiatal generációk „újratermelődéséről”

AHT és nyugdíjrendszer

- A nyugdíj célú kiadások az ÁLLAMHÁZTARTÁS mintegy 23 %-át tették ki (2010)
- Ebben benne vannak az öregségi nyugdíj mellett az egyéb nyugdíj-szerű juttatások is, de nincs benne az egészségbiztosítás kiadása.
- Régóta probléma a nyugdíj-rendszer fenntarthatósága. Most csak az öregségi nyugdíjrendszerrel foglalkozunk.(Összes nyugdíj 2/3-a)

A nyugdíj: stratégiai kérdés.

A napi „tűzoltás” mellett elterelődik a figyelem a stratégiai jelentőségű témákról.

Régóta tudjuk, hogy a **TB –nyugdíjrendszer a demográfiai folyamatok miatt fenntarthatatlan lesz** belátható időn belül . Ezért próbálkoztak a magánnyugdíj-pénztárral. Azzal azonban, hogy elvonták a *mai* nyugdíjasoktól a járulékfedezetet, *gyakorlatilag* államadósságot kényszerítettek ki, hogy a nyugdíjak kifizethetők legyenek.(Az állam **nem tudta kigazdálkodni** az átutalás fedezetét a költségvetésből...)

Visszavonták: **de mi legyen helyette?** Nemzeti konszenzus kell ebben!

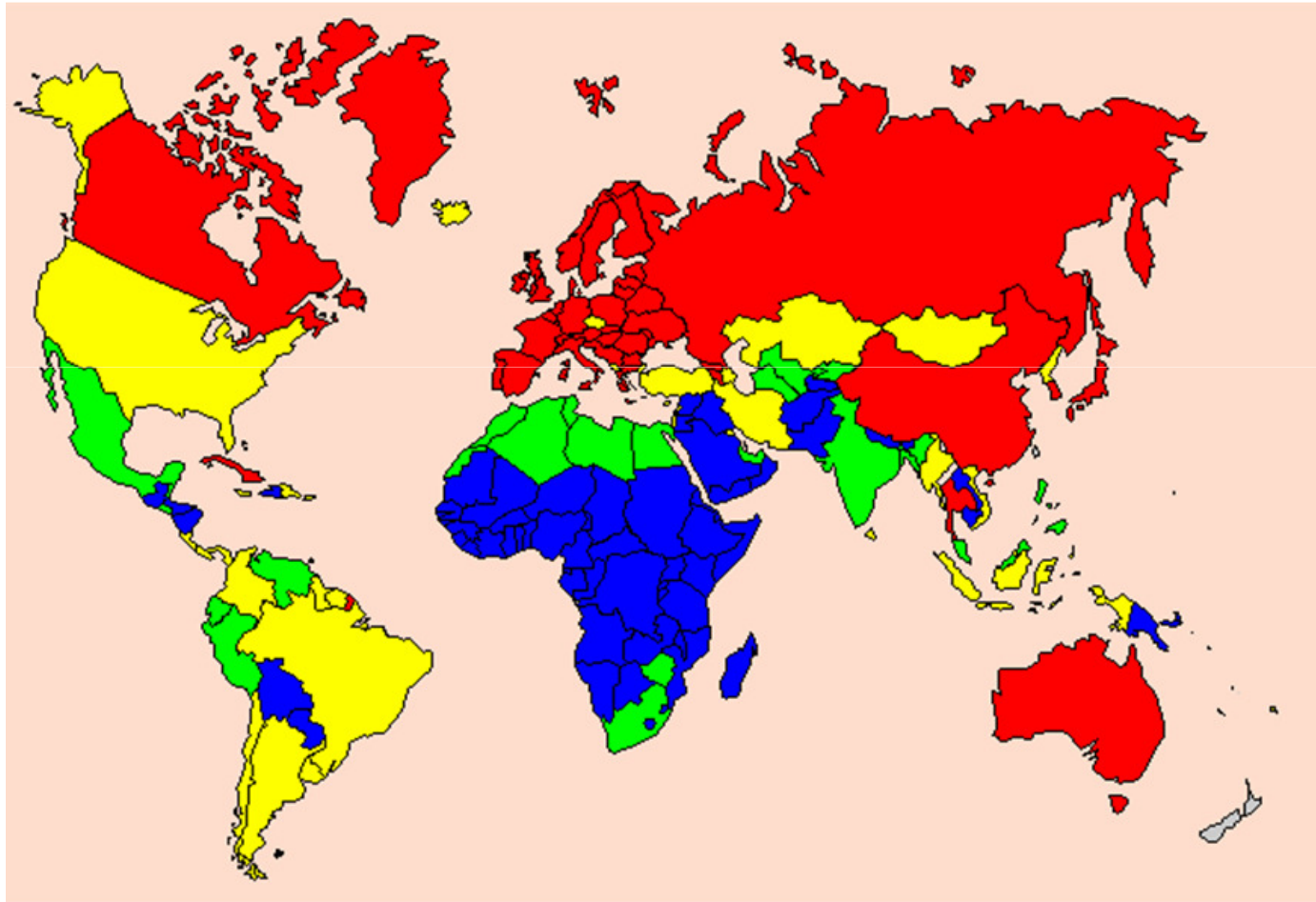
Minden TB- rendszerben gond a demográfia!

- Nem csak a felosztó-kirovó rendszerben ,a **tőkefedezeti típusú rendszerben is !** Olyan tömeges megtakarítást, mint amelyet a nyugdíjrendszer produkál, aligha képes néhány gazdag megvásárolni (régén rossz lenne...) Márpedig a nyugdíjfizetés idejében **pénzre kell váltani a nyugdíjcélú befektetéseket!** Az új járulékfizetőké lesz a biztosítóban felhalmozott érték- ha lesznek, akik „megveszik”. Ha nincs kinek eladni a befektetéseket, **eshet a megtakarított vagyon értéke!**

Forradalmi változás a humántőke képződésében!

- A születésszabályozás *új korszakot* hozott a demográfiában. **Emberi döntés függvénye**, hogy lesz-e elegendő gyerek! **Forradalmi változás a humántőke képződésében és** a gazdaság működtetésében!
- A fejlett országokban a demográfia a gyerekszületések csökkenését, az idősek tovább élését, tehát **előregedést** mutat...
- **A demográfiai kihívás nagyobb kataklizma , mint a kommunizmus összedőlése!** (F.Schirrmacher), Lélektani, szociológiai, de főképp gazdasági problémákat okoz!
- **Fátum-e** a gyerekszám-csökkenés?

Csökkenő, stagnáló, növekvő népesség a világban

A három kenyér példázata.

Kinek is fizetjük a járulékot? Nem magunknak gyűjtünk! Az indiai példa.

A járulék-befizetések a szülők nyugdíjának fedezetére szolgálnak! Adósságunkat törlesztjük... Számunkra meg gyermekeink fognak törleszteni, hiszen mi „hiteleztünk” nekik, felnevelésük költségeivel. És itt csak a pénzbeli ráfordításokat vettük figyelembe... Ennél többet áldoznak a szülők!

- **Fejéről a talpára! Statikus szemlélet helyett a *folyamatra* kell helyezni a hangsúlyt!!!**

Megoldási javaslat

- **Olyan reform kell, amely visszahat pozitívan a demográfiára.**
- Amely elismeri a humántőkébe való befektetés értékét is!
- Ugyanakkor olyan megoldás kell, amely figyelembe veszi a magyar költségvetés eladósodottságát és feszült helyzetét,
- Végül olyan reform kell, amely a jelenlegi nyugdíjasok helyzetén nem ront,
- Stabil, kiszámítható, s amelyre időben fel lehet készülni.

Pontrendszer és az NDC

- Ilyen javaslat a pontrendszeren alapuló **nyugdíj-rendszer**, mely mind a pénzbeli, mind a humántőkébe eszközölt befektetéseket számba veszi.
- A javaslat **nem idegen** a Világbank által is szorgalmazott **NDC rendszertől!** Lényeges eleme ugyanis, hogy a nyugdíj nagy részt a teljesített kereset-arányos nyugdíjjárulék-befizetésektől függ!
- A NDC rendszerrel szemben előnye, hogy a **valorizáció automatikusan megtörténik**, a mindenkori nettó átlagbérek figyelembe-vételével!
- Továbbfejlesztett változat, mert gyermekpontokat is tartalmaz, a család humántőke befektetését is számításba veszi. **A tanított gyermekeket honorálja!**

A pontrendszer előnyei

- **Egyszerű**, közérthető, nyomon követhető, könnyen kiszámítható.
- A munkavállalót **valamennyire visszatartja** a fekete munkától, viszont ösztönzi a magasabb képesítés és így magasabb jövedelem megszerzésére.
- **Nem szakad el az aktív** munkavállalók jövedelmétől.
- Biztosított az **automatikus valorizáció!** *Politikailag nem kell és nem lehet ebbe belenyúlni:* a bérek a piacon alakulnak...
- Az előbbiek miatt **régi és új nyugdíjak közt** nincs szakadék: adott évben mindenki az adott évi átlagbért szorozva kapja meg pontjai után a nyugdíjat, az is, aki most megy nyugdíjba, s az is, aki már nyugdíjas.
- Lehetőséget ad a **rugalmas nyugdíjkorhatár** alkalmazására.

TB-Fogalmak

- Bruttó kereset: tartalmazza az szja-t és az egyéni járulékokat
- Nettó kereset: a bruttó kereset , csökkentve az szja-val és az egyéni járulékokkal. Ezzel rendelkezik szabadon a munkavállaló.
- Járulék-mérték: a *bruttó bérnek* az a hányada, %-ban kifejezve, amit a munkáltató és a munkavállaló befizet a TB kasszába

A nyugdíjjárulék mértéke

Példa

- Csak egy része a mai járuléknak az öregségi nyugdíj!
Mi csak erről beszélünk most.
 - Egyéni járulék: 10%, munkáltatói járulék 24% összesen: 34%
 - 2010-ben a havi bruttó nemzetgazdasági átlagbér 213 000 Ft, a nettó 139 000 Ft.
 - A bruttó bérre vetített 34% Ft összege 72 420 Ft
- Ez a nettó bérre vetítve 52%-os járulék –mértéket jelent.
Ebből 36% fordítódik csak az öregségi nyugdíjra, (18 % az egyébre!)

A nyugdíjpont fogalma

- Számításainkban a **nettó átlagbér jelent egy pontot** a nyugdíjrendszer szempontjából.
- 36% öregségi nyugdíj járuléka tehát 0,36 pontot jelentene.
- 40 év szolgálati idő alatt a fenti példában a mindenkori nettó nemzetgazdasági átlagbért kereső munkavállaló 14,4 pontot szerezne, amely 14,4 évi nemzetgazdasági nettó átlagbér összegével lenne egyenlő

A pontrendszer szerinti nyugdíj kiszámítása

- A rendszer számol a nyugdíjba menetel időpontjában **várható élettartam** éveinek számával. Az aktív korban megszerzett pontok számát tehát ezzel kell elosztani.
- Az így kapott hányados és a *mindenkori nemzetgazdasági átlagbér* szorzata lesz a nyugdíjas **nyugdíj-járadéka** a továbbiakban.
- **Példánkban:** 14,4 pont osztva 17,5-tel (várható átlagos élettartam, nemek átlagában) = 0,82 Ez szorozva az nettó átlagbérrel(139000Ft) = 114 000 Ft

A nyugdíjrendszer finanszírozhatósága

- Csak zárt rendszer stabilizálható és finanszírozható !
- A zártságot az biztosítja, ha minden leendő nyugdíjas munkavállaló **állít maga mögé legalább egy járulék-fizetőt!** Kétkeresős modellben egy családnak (szülőpárnak) két gyermeket kell minimálisan vállalnia és fölnevelni a munkaképes korig. Ennek során ráfordításai, költségei vannak: ez a család humántőke befektetése!

Nyugdíj és igazságosság

- A **mai rendszer igazságtalan**, mert a gyermeket vállalók nyugdíjkiállításai rosszabbak, mint a gyermekteleneké. A több gyermeket nevelők honorálása pl. járulékcsökkentésben igazságos lenne már a felnevelés idején is, de bevételcsökkenést jelentene az államháztartásnak, amit a jelen feszült helyzet nem bír.
- A bonus-malus rendszer igazságosabb, és nem is terheli rá a költségvetésre a többleteket.
- A társadalomban fokozatosan kialakulhat, hogy gyermeket vállalni ésszerű. Aki másként dönt, annak meg szembe kell néznie **döntése** következményeivel

Pontszámok differenciálása

- Negyven év alatt a nemzeti átlagjövedelmet szerző munkavállaló pontjainak száma példánkban 14,4. Ezt akkor kaphatja meg, ha állított maga mögé járulékfizetőt, azaz, van egy-egy, családonként két gyerek. Három gyermek esetén a pontszámot 2,2 ponttal (+15%) négy gyerek esetén 3,5 ponttal (+24%) indokolt megnövelni.
- Ha viszont csak egy gyermek van, 3,7 ponttal (-26%) csökkenne,
- Ha nincsen gyerek, 5,5 ponttal (-38%) csökkenne a pontok száma. (A befizetéseiken alapuló nyugdíjhányad, a mintegy 2/3 természetesen megmarad)

Mi a gyermektelenek pontszám-csökkentésének alapja?

- Ennyivel(38%-kal) kellene csökkenteni a pontokat gyermekteleneknél, hogy az államháztartást ne terhelje a reform, a mai gyerekszám-vállalási struktúra esetén. . Ez lenne a plusz pontok fedezete, azok felé, akik végső soron a gyermektelenek számára is felnevelik a humántőkét jelentő gyermekeket.
- A megoldás a jelenlegi gyermekvállalási szerkezetet(0-1-2-3több gyerek) veszi számításba. Kedvezőbb átlagos termékenységi ráta esetén ez csökkenthető lesz!

Jutalmazás- büntetés?

- Egyik sem! **Igazságosabb teherelosztás** társadalmi méretekben, a ráfordítások elismerése, a természetes szolidaritás alapján.
- **Kényes pont:** Van, *aki szeretne*, de nem lehet gyermeke. Ő büntetésként élheti meg a differenciálást. **Méltányosság mindig van!!!** De neki sincs kiadása a gyerekekre, így jövedelme egy része megmarad számára. Félre tehet így tőkét(pénztőkét) a nyugdíjas évekre, biztosítási vagy egyéb nyugdíj-előtakarékossági konstrukcióban. **Ezek az intézmények államilag támogatandók!**

Bevezetés lehetősége

- Gyakorlatilag *azonnal* lehetséges lenne a már most nyugdíjba menőkre is bevezetni. (A jelenlegi népességben *átlagosan* a 2 gyermek megszületett. A statisztikai előrejelzések szerint 2035-ig elvileg működőképes a rendszer.)
- A számítások szerint a *mai* helyettesítési rátának megfelelő (82% körüli) nyugdíjat kapnák az új rendszerben is azok, akik a közeljövőben nyugdíjba mennének!!

Vegyes rendszer

- **DE:** ha azonnal bevezetnénk a rendszert, *feszültség alakulna ki* a már most nyugdíjban levő és a most nyugdíjba menő szülők között a **gyermekpontok** miatt. A sokgyermekesek igazságtalannak éreznék, hogy ők miért nem kapnak többet, a most nyugdíjba menő gyermektelenek meg a pontszám-levonást kifogásolnák.
- Ezért **célszerű a rendszernek egy 20 éves kifutási időt biztosítani.** (40 év fölött kisebb az esélye, hogy alkalmazkodni tud gyermekvállalással a jogszabályhoz a polgár.) Még szűk húsz évig működőképes a jelenlegi rendszer-remélhetőleg... **De ettől még el kell fogadni a törvényt! Pontosan azért, hogy alkalmazkodni lehessen hozzá: vállalni gyereket, mert érdemes! Viszont: a társadalom bizalmát meg kell szerezni!** Hosszú távon stabilan kell tartani a rendszert..
- Az átmeneti idő alatt tehát **vegyes rendszer** lenne érvényben.

Kulcskérdés: a foglalkoztatás

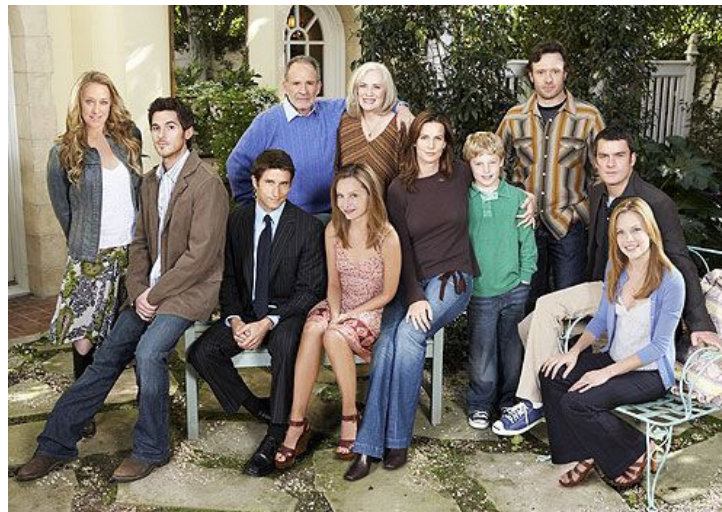
- Javaslatunk nem oldja meg az alapkérdést, hogy az embereknek legyen **munkahelyük...**
- Ez a kormány gazdaságpolitikájának a függvénye. Komplex intézkedés rendszert jelent, a szociálpolitikától a foglalkoztatás- és vidékfejlesztési politikán át, a lakáspolitikáig.
- Javaslatunkba beépíthető elem a járulékkedvezmény a *nagycsaládosok foglalkoztatása* esetén a munkáltatók számára

Nagy kérdés: a migráció

- Emlékeztető: csak zárt rendszer a fenntartható... Ki-és bevándorlás esetén az egyenleg a döntő.
- Mi lesz a migráció egyenlege?
- Érdemel –e jutalompontot a szülő, ha a gyermeke emigrál? Átlagra szabályozunk. A többség itthon marad.
- Nemzetközi szabályozás lenne kívánatos

A DEMOGRÁFIAILAG JÓL STRUKTURÁLT TÁRSADALOM:

- ***Gazdaságilag fenntartható, pszichikailag elviselhetőbb.***
- Sok idős ember ma nem tudja idejét értelmesen és hasznosan eltölteni, mert ennek egyik- eddig- természetes lehetősége volt, hogy nagymama és nagypapa lett. Segítsük okos TB-szabályokkal, hogy gyermekünk merjen, ha akar, maga is gyermeket vállalni – de legalább is ne legyen hátrányban többi kortársával!

Köszönöm a figyelmet!

